

ARTYKUŁY

[*Articles*]

SATYSFAKCJA SEKSUALNA I JEJ ZNACZENIE W BLISKICH ZWIĄZKACH EMOCJONALNYCH

Iwona Janicka¹, Mariusz Cieślak²

SEXUAL SATISFACTION AND ITS SIGNIFICANCE
IN CLOSE EMOTIONAL RELATIONSHIPS

Summary. The study was aimed at examining significance of sexual satisfaction for commitment to a close emotional relationship. The analyses included also gender, sexual orientation, period of the current relationship, and number of previous relationships. The study participants comprised persons with homosexual orientation (230 examinees) and heterosexuals (300 examinees). There were used: a sociodemographic survey, the Sexual Satisfaction Inventory by Nomejko and Dolińska-Zygmunt (2014), and the Interpersonal Commitment Inventory (KZI) by Janicka and Szymczak (2017) – the Polish adaptation of the Commitment Inventory by Stanley and Markman.

It has appeared that a long-lasting character of a relationship and a small number of previous relationships, or lack of them being the best, contribute to sexual satisfaction, which has turned out significant for interpersonal commitment among lesbians. Whereas successive cohabitation has a negative influence on stability of a relationship, which has been observed for gays and heterosexuals. Potential processes driving these findings are discussed.

Key words: sexual satisfaction, commitment, sexual orientation

¹ Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki (Institute of Psychology, University of Lodz), ORCID: 0000-0002-1408-5354.

² Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki (Institute of Psychology, University of Lodz), ORCID: 0000-0001-8307-7262.

Adres do korespondencji: Iwona Janicka,
e-mail: iwona.janicka@uni.lodz.pl

Wprowadzenie

Bliskie relacje emocjonalne uznaje się za szczególnie ważne w życiu każdego człowieka niezależnie od płci, wieku i orientacji seksualnej. Obecnie obok małżeństwa coraz bardziej popularny jest związek niezalegalizowany (kohabitacyjny) (Kwak, 2005; Szlendak, 2015; Janicka, 2016). Kohabitacja zaspokaja ważne potrzeby psychologiczne jednostki – przynależności i miłości, co upodabnia ją do małżeństwa. Jest to jednak związek mniej zależnościowy i mniej ekskluzywny seksualnie (Treas, Giesen, 2000; Janicka, 2006; Rhoades, Stanley, Markman, 2006; 2012). Dopuszcza dobrowolną lub mimowolną separację z możliwością zmiany partnera (Nave-Herz, 2002; Cross-Barnet, Cherlin, Burton, 2011).

Mimo słabych stron kohabitacji jest to jedyna możliwa forma związku w Polsce dla partnerów nieheteroseksualnych. Dane szacunkowe wskazują, że z 2 milionów osób homoseksualnych, około połowa, tj. milion, jest w związkach intymnych (Abramowicz, 2010; Mizielińska, Abramowicz, Stasińska, 2014). Rząd polski powstrzymuje się jednak przed wprowadzaniem legislacji dotyczących związków jedнопłciowych, a negatywne nastawienie wobec osób homoseksualnych nie sprzyja takim związkom. Polska zajmuje drugie miejsce w Europie pod względem homofobicznej postawy względem osób homoseksualnych (ILGA Europe, 2019).

Powszechnie traktuje się związki jedнопłciowe jako oparte głównie na kontaktach seksualnych. Młodzi heteroseksualni również zorientowani są na relacje o charakterze erotycznym (Jamieson, 1999; Giddens, 2007). Stąd znaczenia nabierają badania dotyczące roli satysfakcji seksualnej w bliskich związkach emocjonalnych.

Satysfakcję seksualną określa więź emocjonalna i fizyczna partnerów. Wiąże się ona z jakością życia, w tym zdrowia psychofizycznego, samopoczucia, ale również z posiadaniem bliskich relacji emocjonalnych (Sánchez-Fuentes, Santos-Iglesias, Sierra, 2014). Satysfakcja seksualna jest ważnym predyktorem trwania związków jedнопłciowych (Solomon i in., 2008). Jej ocena wymaga jednak uwzględnienia specyfiki takich związków oraz różnych potrzeb kobiet i mężczyzn. Osoby tej samej płci tworzą bowiem dwa rodzaje związków: męsko-męski i damsko-damski, a nie jeden jak w przypadku par heteroseksualnych. U gejów dochodzi do kontaktów seksualnych często na pierwszej randce. Partnerzy nie zawsze respektują wyłączność seksualną. Są bardziej zorientowani na zmianę partnerów (Da Silva Mendes, Pereira, 2013), nawet wtedy, gdy deklarują wierność partnerowi, z którym są obecnie w związku (Huebner i in., 2012). Mają oni więcej przypadkowych kontaktów seksualnych niż lesbijki i przyznają, że czerpią największą satysfakcję seksualną z wielu takich kontaktów (McClelland, 2013; Mark, Garcia, Fisher, 2015). Tłumaczy się to ich większymi potrzebami seksualnymi (Holomberg, Blair, 2009) oraz tendencjami do poligamii (Julien i in., 2003; VanderLaan, Vasey, 2008; Da Silva Mendes, Pereira, 2013). Należy jednak zauważyć, że duża liczba partnerów seksualnych może wynikać nie z orientacji seksualnej, lecz

z płci. Geje mają większe niż mężczyźni heteroseksualni szanse na nowe i przypadkowe kontakty seksualne, ponieważ partnerem jest również zorientowany na seks męczyzna. Większa przyswajalność nowych partnerów może być zatem związana z większą ich dostępnością (Buss, 2001). Z kolei pary kobiece są bardziej restryktywne odnośnie do zależności emocjonalno-seksualnej i w ich związkach zwykle zachowywana jest wyłączność seksualna. Zgłaszają one mniejszą częstotliwość kontaktów seksualnych w porównaniu do gejów i osób heteroseksualnych (Peplau, Ghavami, 2009). U lesbijek proces dążenia do intymności i kontaktów seksualnych jest rozłożony w czasie i stopniowy. Zaczyna się od przyjaźni, która może prowadzić do miłości, a dopiero ta stanowi o nawiązywaniu kontaktów intymnych (Majka-Rostek, 2012).

Badania wskazują, że aktywność i satysfakcja seksualna mogą stanowić o stabilności związku. Monogamicznie seksualnie związek deklarowało jako ważny 75% heteroseksualnych mężów, 84% heteroseksualnych żon, 71% lesbijek i tylko 36% gejów. W kontakty seksualne, poza związkiem, angażowało się niewiele, bo: 26% mężów, 21% żon, 28% lesbijek i aż 82% gejów. Można wnioskować, że seksualna wierność jest pozytywnie związana z zadowoleniem z relacji u par heteroseksualnych i lesbijek, ale nie dla gejów (Peplau, Ghavami, 2009). Znaczenie seksu może być czynnikiem scalającym, ale również dezintegrującym bliski związek. Ważne jest więc uwzględnianie szerszej, również pozaseksualnej zależności partnerów. Najnowsze badania akcentują rolę zaangażowania w relację. Łączy ono emocjonalną więź z partnerem oraz pragnienie pielęgnowania i zachowania związku. Obejmuje chęć i obowiązek pozostawania w związku (Rhoades, Stanley, Markman, 2006; 2012). Osoby bardziej zaangażowane w relacje więcej inwestują nie tylko w aspekcie strukturalnym, ale także przez udział w pracach domowych i podejmowanie ról rodzinnych (Ciabattari, 2004), co utwierdza je w przekonaniu o odpowiedzialności za wspólne życie i stanowi istotne ograniczenie wyjścia ze związku (Johnson i in., 2002; Kieran, 2002; Coob, Larson, Watson, 2003; Kamp Dush, Cohan, Amato, 2003; Stanley, Whitton, Markman, 2004; Xu, Hudspeth, Bartkowski, 2006; Rhoades, Stanley, Markman, 2009).

Cel badań

W badaniach własnych podjęto próbę oceny satysfakcji seksualnej i jej wpływu na zaangażowanie w trwałe związki emocjonalny osób homo- i heteroseksualnych. Uwzględniono również formalne predyktory zaangażowania partnerów – staż obecnej kohabitacji oraz liczbę wcześniejszych związków.

Sformułowano następujące pytania badawcze:

1. Czy orientacja seksualna i płeć stanowią o stażu kohabitacji i liczbie bliskich związków emocjonalnych?
2. Czy orientacja seksualna i płeć stanowią o satysfakcji seksualnej i zaangażowaniu interpersonalnym partnerów?

3. Czy satysfakcja seksualna, staż związku i liczba wcześniejszych związków wpływają na zaangażowanie jako oddanie (więź z partnerem, ważność związku) i zaangażowanie jako zobowiązanie (troska o partnera)?

Metoda

Osoby badane

Osoby rekrutowano do badań w latach 2018–2019 zgodnie z zasadą śnieżnej kuli oraz za pośrednictwem for społecznościowych. Zbadano 530 osób kohabitujących narodowości polskiej: 230 osób identyfikujących siebie jako homoseksualne (150 mężczyzn i 80 kobiet) oraz 300 osób (150 mężczyzn i 150 kobiet) zadeklarowanych jako heteroseksualne. Wszyscy uczestnicy byli w wieku od 18 do 44 lat i wyrazili zgodę na udział w badaniu. Średnie wieku porównywanych grup nie różniły się istotnie (tabela 1).

Tabela 1. Wiek osób badanych

Mężczyźni homoseksualni		Mężczyźni heteroseksualni		
<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>p</i>
28,33	6,31	29,45	6,07	,118
Kobiety homoseksualne		Kobiety heteroseksualne		
<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>p</i>
28,84	6,01	28,38	7,03	,622

Badani studiowali/uczyli się lub/i pracowali zawodowo. Rozkład wykształcenia osób badanych zaprezentowano w tabeli 2. Nie stwierdzono zależności między orientacją seksualną mężczyzn a wykształceniem ($p = ,365$). Zależność taka pojawiła się w grupie kobiet ($p < ,05$).

Tabela 2. Wykształcenie osób badanych

Wykształcenie	Homoseksualni		Heteroseksualni	
	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety
Wyższe	111 (74%)	56 (70%)	99 (66%)	84 (56%)
Średnie	35 (23,3%)	24 (30%)	46 (30,7%)	59 (39,3%)
Podstawowe	4 (2,7%)	0 (0%)	5 (3,3%)	7 (4,7%)
Razem	150 (100%)	80 (100%)	150 (100%)	150 (100%)

Staż obecnych związków kohabitacyjnych wynosił od 2 do 72 miesięcy, a liczba poprzednich związków, w jakie zaangażowane były osoby badane, wynosiła od 0 do 7. Wyniki dotyczące stażu i liczby związków prezentuje tabela 3. Kohabitacje lesbijek charakteryzował istotnie dłuższy staż ($p = ,001$; d Cohena = 1,38 – efekt silny) i istotnie mniej poprzednich związków niż te właściwe dla kobiet heteroseksualnych ($p < ,01$; d Cohena = ,69 – efekt silny). Staż związków gejów i mężczyzn heteroseksualnych nie różniły się istotnie ($p = ,338$). Geje przyznali się jednak do istotnie większej liczby bliskich związków niż mężczyźni heteroseksualni ($p < ,001$; efekt silny – d Cohena = 1,21). Wyniki zaprezentowane w tabeli 3 uwzględniają średnie stażu (M) oraz błędy standardowe (SEM).

Tabela 3. Staż obecnego związku (w miesiącach) i liczba poprzednich związków u osób homo- i heteroseksualnych

	Płeć	Orientacja				p
		Homoseksualna		Heteroseksualna		
		M	SEM	M	SEM	
Staż	Mężczyźni	13,97	12,96	12,79	7,41	,388
	Kobiety	32,47	18,35	13,18	9,62	< ,001
Liczba związków	Mężczyźni	3,13	1,55	1,48	1,17	< ,001
	Kobiety	0,90	0,88	1,55	1,00	< ,001

M – średnia; SEM – błąd standardowy.

Narzędzia badawcze

Do badań wykorzystano ankietę socjodemograficzną, Kwestionariusz Satysfakcji Seksualnej Nomejko i Dolińskiej-Zygmunt (2014) oraz Kwestionariusz Zaangażowania Interpersonalnego (KZI), który stanowi polską adaptację *Inventary Commitment* S. Stanleya i H. Markmana (Janicka, Szymczak, 2017).

Ankieta socjodemograficzna obejmowała pytania dotyczące płci, wieku, wykształcenia, orientacji seksualnej, narodowości, stażu kohabitacji z obecnym partnerem oraz liczby poprzednich związków.

Kwestionariusz Satysfakcji Seksualnej zawiera 10 twierdzeń, do których osoba badana ustosunkowuje się na 4-stopniowej skali Likerta: 1 – „zupełnie tak nie jest”, 2 – „raczej tak nie jest”, 3 – „raczej tak jest”, 4 – „zdecydowanie tak jest”. Kwestionariusz służy do mierzenia poziomu satysfakcji seksualnej rozumianej jako poznawcza (np. *obawiam się, że nie zadowolam mojego partnera/partnerki*) i emocjonalna (np. *moje życie seksualne mnie frustruje*) postawa jednostki wobec atrakcyjności seksualnej i podejmowanej aktywności seksualnej. Wynik informuje o poziomie satysfakcji seksualnej. Im wyższy wynik, tym większa satysfakcja. Teoretyczny rozkład wy-

ników zawiera się w przedziale 10–40. Metoda ta ma zadowalającą rzetelność (*alfa* Cronbacha wynosi ,83) (Nomejko, Dolińska-Zygmunt, 2014).

Kwestionariusz Zaangażowania Interpersonalnego składa się z 19 stwierdzeń i pozwala zmierzyć trzy czynniki zaangażowania: pierwszy – więź z partnerem (*chcę być z moim partnerem/partnerką*) obejmuje pozycje odnoszące się do bliskości emocjonalnej z partnerem; drugi – ważność związku (*chcę pozostać w związku*) dotyczy poważnego traktowania związku i nie uznawania jego zakończenia; trzeci – troska o samopoczucie partnera (*należy/muszę pozostać w związku*) pozwala określić poczucie zatrzymania, a nawet uwięzienia w związku.

Podobnie jak w oryginalnej wersji metody (Stanley, Markman, 1992) wyróżniono dwa wymiary zaangażowania: oddanie i zobowiązanie. Dwa pierwsze czynniki – więź z partnerem i ważność związku odpowiadają konstruktowi „oddanie”, który stanowi o chęci utrzymania relacji. Trzeci – troska o samopoczucie partnera odpowiada konstruktowi „zobowiązanie” – muszę, powinienem pozostać w związku i pozwala prognozować odnośnie do jego trwałości. Można go traktować jako uniwersalny dla wszelkich powinności związanych z pozostawianiem w związku, które wiążą się z oczekiwanymi stratami. Stąd zobowiązanie uznaje się za dobry predyktor stabilności związku. Ocena stopnia, w jakim osoba zgadza się z podanymi twierdzeniami, dokonywana jest na skali 7-stopniowej (gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie zgadzam”, a 7 – „zdecydowanie się zgadzam”). Analiza psychometryczna KZI pokazała, że jest narzędziem rzetelnym. *Alfa* Cronbacha dla trzech czynników – więź z partnerem, znaczenie związku i troska o samopoczucie partnera wynosiły odpowiednio: ,89, ,71 i ,76 (Janicka, Szymczak, 2017).

Wyniki

Do analizy wyników zastosowano testy parametryczne, co uzasadnia ocena rozkładów. Zarówno wyniki testu Shapiro-Wilka ($p > ,05$), jak i wartości takich statystyk, jak współczynnik skośności i kurtozy (bliskie 0) potwierdzają, że rozkład analizowanych zmiennych nie różni się znacząco od rozkładu normalnego. Biorąc pod uwagę liczebność próby, statystyki stosowanych w pracy testów są odporne na ewentualne odstępstwa od normalności rozkładu zmiennej losowej.

Sprawdzono, czy staż obecnej kohabitacji (mierzony w miesiącach) i liczba poprzednich bliskich związków emocjonalnych zależą od orientacji seksualnej i płci partnerów. Do analizy wyników zastosowano dwuczynnikową (orientacja seksualna, płeć) analizę wariancji.

Stosując model regresji liniowej (Draper, Smith, 1998), sprawdzono, czy liczba wcześniejszych związków może wpływać na staż obecnego (tabela 4). Taka zależność okazała się istotna jedynie dla mężczyzn homoseksualnych.

Liczba wcześniejszych związków gejów może wpływać niekorzystnie na staż obecnego. Należy zaznaczyć, że geje mieli najwięcej poprzednich związków i najkrótszy staż obecnej kohabitacji.

Tabela 4. Liczba wcześniejszych związków a staż obecnej kohabitacji

	Wyraz wolny	Współczynnik regresji B	Błąd standardowy B	p w ocenie współczynnika regresji B
Mężczyźni				
Homoseksualni	8,397	-1,783	,671	,009
Heteroseksualni	13,500	-,478	,517	,357
Kobiety				
Homoseksualne	35,699	-3,582	-2,326	,128
Heteroseksualne	13,603	-,273	,790	,730

Ocena satysfakcji seksualnej w zależności od orientacji seksualnej i płci wymagała zastosowania dwuczynnikowej (orientacja seksualna, płeć) analizy wariancji z oceną efektów prostych (Winer, Brown, Michels, 1991).

W tabeli 5 przedstawiono średnie satysfakcji seksualnej (*M*) wraz z błędami standardowymi (*SEM*).

Tabela 5. Ocena satysfakcji seksualnej w zależności od orientacji seksualnej i płci

Płeć	Orientacja				p w teście oceny efektów prostych (między orientacjami)
	homoseksualna		heteroseksualna		
	M	SEM	M	SEM	
Mężczyźni	30,69	,57	33,38	,51	,001
Kobiety	33,92	,71	30,26	,50	<,001
p w teście oceny efektów prostych (między płciami)		,001		<,005	p w teście oceny interakcji: orientacja × płeć ,050

M – średnia; *SEM* – błąd standardowy.

Lesbijki wyżej oceniły swoją satysfakcję seksualną niż kobiety heteroseksualne ($p < ,001$). Satysfakcja seksualna gejów okazała się niższa niż ta deklarowana przez lesbijki i mężczyzn heteroseksualnych ($p = ,001$). Efekt dla porównań osób oddzielnie do orientacji seksualnej, podobnie jak dla płci, okazał się jednak słaby ($\eta^2_p = ,001$). Można przyjąć, że występuje interakcja między czynnikami orientacja seksualna i płeć, co oznacza, że zależność satysfakcji seksualnej od orientacji seksualnej jest inna u kobiet i inna u mężczyzn ($\eta^2_p = ,050$, efekt słaby).

Przeprowadzono analizy dotyczące zaangażowania jako oddania (więzi emocjonalnej i poważnego traktowania związku) oraz zobowiązania (troski o samopoczucie partnera). W tabeli 6 przedstawiono średnie (*M*) oraz błędy standardowe (*SEM*).

Tabela 6. Ocena zaangażowania jako oddania (więź emocjonalna i znaczenie związku) i jako zobowiązania (troska o samopoczucie partnera) w zależności od orientacji seksualnej i płci

	Orientacja				<i>p</i> w teście oceny efektów prostych (między orientacjami)
	Homoseksualna		Heteroseksualna		
Więź emocjonalna (oddanie)					
Płeć	<i>M</i>	<i>SEM</i>	<i>M</i>	<i>SEM</i>	
Mężczyźni	43,12	,84	52,10	,84	< ,001
Kobiety	55,12	1,15	50,45	,84	,001
<i>p</i> w teście oceny efektów prostych (między płciami)	< ,001		,169		<i>p</i> w teście oceny interakcji: orientacja × płeć < ,001
Ważność związku (oddanie)					
Płeć	<i>M</i>	<i>SEM</i>	<i>M</i>	<i>SEM</i>	<i>p</i> w teście oceny efektów prostych (między orientacjami)
Mężczyźni	25,26	,49	19,96	,49	< ,001
Kobiety	22,35	,68	19,86	,48	,002
<i>p</i> w teście oceny efektów prostych (między płciami)	,001		,880		<i>p</i> w teście oceny interakcji: orientacja × płeć ,018
Troska o samopoczucie partnera (zobowiązanie)					
Płeć	<i>M</i>	<i>SEM</i>	<i>M</i>	<i>SEM</i>	<i>p</i> w teście oceny efektów prostych (między orientacjami)
Mężczyźni	16,60	,28	13,21	,27	< ,001
Kobiety	17,76	,38	15,79	,28	< ,001
<i>p</i> w teście oceny efektów prostych (między płciami)	,015		< ,001		<i>p</i> w teście oceny interakcji: orientacja × płeć ,022

M – średnia; *SEM* – błąd standardowy.

Kobiety homoseksualne oceniły bliskość emocjonalną w swoich związkach wyżej niż mężczyźni homoseksualni i kobiety heteroseksualne ($p < ,001$). Związki mężczyzn heteroseksualnych cechuje lepsza więź emocjonalna niż gejów ($p < ,001$),

ale podobna do kobiet heteroseksualnych. Odnośnie do więzi emocjonalnej z partnerem odnotowano efekt o sile przeciętnej dla orientacji homo- i heteroseksualnej mężczyzn ($\eta^2_p = ,13$), a dla kobiet słaby $\eta^2_p = ,004$). Dla porównań płci efekt okazał się słaby dla mężczyzn i kobiet homoseksualnych ($\eta^2_p = ,011$).

Osoby homoseksualne przypisały swoim związkom większe znaczenie niż heteroseksualne ($p < ,001$). Jednocześnie ważniejsze okazały się związki dla gejów niż lesbijek ($p = ,001$). Z kolei osoby heteroseksualne oceniły znaczenie swoich związków podobnie. Uzyskano słabe efekty, dotyczące ważności związku, dla porównań odnośnie do płci osób homoseksualnych oraz kobiet o różnej orientacji seksualnej. Natomiast u mężczyzn o różnej orientacji seksualnej porównywanie ważności związku wskazało na efekt przeciętny ($\eta^2_p = ,087$).

Większą powinność pozostawania w związku, czego wyrazem jest troska o samopoczucie partnera, ujawnili geje i lesbijki niż heteroseksualni mężczyźni i kobiety ($p < ,001$). Silny efekt ($\eta^2_p = ,188$) zaobserwowano jedynie odnośnie do porównania zobowiązania mężczyzn homo- i heteroseksualnych. W przypadku kobiet był to efekt słaby ($\eta^2_p = ,015$). Kobiety homo- i heteroseksualne bardziej powstrzymują się przed wyjściem ze związku niż mężczyźni homo- i heteroseksualni ($p < ,05$). Efekt (o sile przeciętnej; $\eta^2_p = ,084$) odnotowano tu dla różnicy zobowiązania heteroseksualnych mężczyzn i kobiet.

Ostatecznie należy stwierdzić, że orientacja seksualna kobiet i mężczyzn różnicuje wszystkie trzy czynniki zaangażowania. Efekty tych różnic okazały się słabe dla porównywanych, odnośnie do orientacji seksualnej, kobiet (dla oddania – $\eta^2_p = ,004$ i $,008$; dla zobowiązania $\eta^2_p = ,015$) i znaczące dla mężczyzn, tj. przeciętne w wymiarach oddania ($\eta^2_p = ,13$ i $,087$) i silne w wymiarze zobowiązania ($\eta^2_p = ,18$). Płeć różnicuje osoby homoseksualne w wymiarze oddania (efekt słaby – $\eta^2_p = ,011$ i $,22$), a homo- i heteroseksualne w wymiarze zobowiązania (efekt słaby dla kobiet i mężczyzn homoseksualnych ($\eta^2_p = ,002$), a przeciętny dla heteroseksualnych ($\eta^2_p = ,084$)). Stwierdzono interakcję między czynnikami orientacja seksualna i płeć, co oznacza, że zależność zaangażowania interpersonalnego od orientacji seksualnej jest inna u kobiet i inna u mężczyzn. Odnośnie do tej interakcji uzyskano efekt przeciętny dla więzi z partnerem ($\eta^2_p = ,14$), wysoki dla znaczenia związku ($\eta^2_p = ,15$) oraz niski dla zobowiązania ($\eta^2_p = ,04$).

Do kolejnych analiz używano modeli regresji liniowej (Draper, Smith, 1998). Miały one na celu ocenę wpływu satysfakcji seksualnej na zaangażowanie jako oddanie (więź emocjonalną z partnerem i ważność związku) i zobowiązanie partnerów do pozostawania w związku (troskę o samopoczucie partnera). Poza satysfakcją seksualną uwzględniono również liczbę związków i staż związku, który jednak nie okazał się zmienną istotną dla zaangażowania jako oddania i zobowiązania. Analizy ujawniły, że satysfakcja seksualna i liczba związków nie mają znaczenia dla poważnego traktowania obecnej kohabitacji. Stąd w tabeli 7 pokazano wyniki tylko dla jednego z wymiarów oddania, tj. więzi z partnerem.

Tabela 7. Satysfakcja seksualna, liczba poprzednich związków a zaangażowanie jako oddanie (więź emocjonalna z partnerem) oraz jako zobowiązanie (troska o samopoczucie partnera)

		Współczynnik regresji <i>B</i>	Błąd standardowy	Współczynniki standaryzowane <i>Beta</i>	Istotność
Więź emocjonalna (oddanie)					
Mężczyźni homoseksualni	Satysfakcja seksualna	-,174	,174	-,084	,319
	Liczba związków	-2,102	,649	-,272	,001
Mężczyźni heteroseksualni	Satysfakcja seksualna	-,031	,116	-,020	,788
	Liczba związków	-4,116	,652	-,472	<,001
Kobiety homoseksualne	Satysfakcja seksualna	,032	,132	,027	,810
	Liczba związków	-1,120	,973	-,131	,253
Kobiety heteroseksualne	Satysfakcja seksualna	-,049	,127	-,030	,700
	Liczba związków	-3,448	,774	-,346	<,001
Troska o samopoczucie partnera (zobowiązanie)					
Mężczyźni homoseksualni	Satysfakcja seksualna	-,032	,048	-,058	,502
	Liczba związków	-4,466	,178	-,224	,010
Mężczyźni heteroseksualni	Satysfakcja seksualna	-,017	,049	-,027	,728
	Liczba związków	-1,337	,276	-,380	<,001
Kobiety homoseksualne	Satysfakcja seksualna	,305	,033	,720	<,001
	Liczba związków	-,114	,246	-,036	,646
Kobiety heteroseksualne	Satysfakcja seksualna	,069	,041	,133	,091
	Liczba związków	-,955	,248	-,302	<,001

Wzrost liczby poprzednich związków wpływa niekorzystnie na więź emocjonalną z obecnym partnerem u mężczyzn homoseksualnych, kobiet heteroseksualnych i na więź z partnerką u mężczyzn heteroseksualnych ($p < ,001$). Kobiety homoseksualne miały najmniej poprzednich związków (w porównaniu do gejów i osób heteroseksualnych), stąd ta zmienna nie była istotna dla zaangażowania emocjonalnego.

Doświadczenia związane z wieloma wcześniejszymi związkami, które się rozpadły, ograniczają istotnie zobowiązanie wobec obecnego partnera u mężczyzn i kobiet heteroseksualnych oraz mężczyzn homoseksualnych ($p < ,05$). Dla kobiet homoseksualnych nie liczba związków, a satysfakcja seksualna miała wpływ na zobowiązanie wobec partnerki. Wyższa satysfakcja seksualna istotnie wzmacnia powinność pozostawania w związku z partnerką.

Dyskusja

Przeprowadzone badania miały na celu sprawdzenie, czy satysfakcja seksualna jest znaczącym predyktorem zaangażowania interpersonalnego kohabitujących partnerów homoseksualnych i heteroseksualnych. Współcześni heteroseksualni dorośli nie są zorientowani na legalizację związku, a dla homoseksualnych bywa, że jest to jedyna możliwa forma wspólnego życia. Kohabitacje pozbawione są obowiązujących reguł, formalnych ograniczeń wyjścia ze związku, co powoduje, że koszty opuszczenia partnera szacowane są jako niższe niż te związane z pozostawaniem z nim. Może to skutkować tendencjami do zmiany partnera oraz sukcesywną kohabitacją.

Analizie poddano formalne predyktory trwałości związku, tj. staż i liczbę poprzednich związków. Kohabitacje lesbijek charakteryzował istotnie dłuższy staż i najmniej poprzednich związków niż te właściwe dla kobiet heteroseksualnych. Wyniki badań wykazały, że rzadziej rozpadają się związki lesbijek niż kobiet heteroseksualnych. Lesbijki bardziej odpowiedzialnie traktują swoje związki i oceniają je lepiej niż kobiety heteroseksualne (Roisman i in., 2008). Poza tym ich szanse na nowy związek mogą być mniejsze niż kobiet heteroseksualnych. Z kolei związki mężczyzn homo- i heteroseksualnych są mniej trwałe i mają podobny staż. Geje jednak mieli zdecydowanie więcej bliskich związków (średnio ponad 3) niż mężczyźni heteroseksualni (średnio ponad 1). Mężczyźni homoseksualni są bardziej otwarci na nowe kontakty i mniej ekskluzywni seksualnie oraz często zmieniają partnerów (Solomon i in., 2008; Goldberg, Kashy, Smith, 2010; Huebner i in., 2012; Da Silva Mendes, Pereira, 2013; Mizielińska, Abramowicz, Stasińska, 2014). Analizowana zależność między liczbą wcześniejszych związków a stażem obecnego okazała się istotna dla gejów. Należy zaznaczyć, że zgłosili oni najwięcej związków i najkrótszy staż obecnego. Negatywny wpływ liczby wcześniejszych związków na trwałość kolejnego znalazł potwierdzenie w badaniach dotyczących kohabitacji mężczyzn heteroseksualnych (Brown, Booth, 1996; Smock, 2000; Stanley, Rhoades,

Markman, 2006; Xu, Hudspeth, Bartkowski, 2006; Mortensen i in., 2012; Rhoades, Stanley, Markman, 2012).

Stwierdzono interakcję między czynnikami orientacja seksualna i płeć, co oznacza, że zależność satysfakcji seksualnej od orientacji seksualnej jest inna u kobiet i inna u mężczyzn. Satysfakcja seksualna lesbijek okazała się wyższa niż ta kobiet heteroseksualnych i gejów, a gejów niższa niż mężczyzn heteroseksualnych i lesbijek. Dotychczasowe wyniki badań pokazały, że satysfakcję seksualną wyraźniej określa płeć. Satysfakcja ta jest wyższa u mężczyzn w porównaniu do kobiet (Duffy, Rusbult, 1989; Buss, 2001; Janicka, 2008; Kucharski, Rzepa, 2017). Należy jednak zaznaczyć, że ocena satysfakcji seksualnej nie jest łatwa. Davis i in. (2006) podali, że wymaga ona uwzględnienia wcześniejszych i aktualnych doświadczeń seksualnych oraz oczekiwań związanych z relacjami w bliskim związku. Odnosząc się do wyników badań własnych, można przypuszczać, że najmniej poprzednich związków u lesbijek może stanowić o ich mniejszych doświadczeniach seksualnych, a tym samym mniejszych oczekiwaniach. Badania osób heteroseksualnych Kucharskiego i Rzepy (2017) wykazały, że w grupie kobiet staż ich związku korzystnie wpływał na doznania seksualne. Może to również uzasadniać wyższą satysfakcję seksualną u lesbijek, których staż związku był istotnie dłuższy niż gejów i kobiet heteroseksualnych. Niewątpliwie każdy układ partnerski podlega zmianom spowodowanym procesami uczenia się, doświadczania siebie w bliskim, intymnym kontakcie, co wymaga dłuższej perspektywy czasowej. U gejów procesy te mogą przebiegać inaczej z uwagi na krótki staż związków. Z kolei większa ich liczba może generować wyższe oczekiwania odnośnie do satysfakcji seksualnej, a tym samym skutkować niższą jej oceną. Należy również pamiętać o tym, że bliskie relacje osób homoseksualnych nie są pozbawione stresorów zewnętrznych. Stres mniejszościowy dotyczy i lesbijek, i gejów. Lesbijki są jednak mniej widoczne i mniej demonstracyjne w ujawnianiu swojej seksualności, a tym samym mniej narażone na ryzyko stygmatyzacji. Częściej doświadczają jej geje. Niższa satysfakcja seksualna gejów może wynikać z doznawanej stygmatyzacji seksualnej i homofobii (McClelland, 2013). Stresory zewnętrzne zwiększają również ryzyko rozstania partnerów (Gold, Sen, Hayward, 2010).

Więź emocjonalna w związkach gejów była słabsza niż ta dotycząca lesbijek i osób heteroseksualnych. Geje i lesbijki traktują jednak swoje związki jako bardzo ważne i deklarują większą powinność pozostawania w nich w porównaniu do osób heteroseksualnych. Należy zaznaczyć, że brak jest spójnych badań odnośnie do związków osób tej samej płci. Związki te ocenia się jako podobne do heteroseksualnych (Julien i in., 2003; Roisman i in., 2008; Lew-Starowicz, Lew-Starowicz, 2014), ale też jako lepiej funkcjonujące od heteroseksualnych (Kurdek, 2008; Solomon i in., 2008). W tym drugim przypadku zwraca się uwagę na szczególne znaczenie bliskich relacji nieheteroseksualnych jako kompensujących niekorzystne konfrontacje z osobami heteroseksualnymi i inne zagrożenia. Zaangażowanie w romantyczny związek ma dobry wpływ na zdrowie psychiczne gejów i lesbijek (Whitton i in., 2018).

Partnerzy heteroseksualni (kobiety i mężczyźni) nie różnili się odnośnie do oddania (więzi emocjonalnej i ważności związku). Takie różnice zaobserwowano natomiast odnośnie do zobowiązania. Kobiety charakteryzowała większa powinność pozostawania w związku niż mężczyźni, co potwierdzają również wyniki badań Baxter, Haynes i Hewitt (2010). Kohabitacja zakłada ryzyko zmiany partnera lub wyjścia ze związku co nie rokuje korzystnie dla zaangażowania w bliską relację (Rhoades, Stanley, Markman, 2012).

Ostatecznie okazało się, że liczba związków i satysfakcja seksualna wpływają na zaangażowanie jako oddanie (więź emocjonalną z partnerem) i zobowiązanie do pozostawania w związku, czego przejawem jest troska o partnera. Liczba związków była istotna dla zaangażowania gejów oraz mężczyzn i kobiet heteroseksualnych. Wzrost liczby związków powoduje, że mniej angażują się oni emocjonalnie, a ich zobowiązanie do podtrzymywania obecnej relacji jest mniejsze. Badania potwierdzają, że ryzyko dezintegracji związku wzrasta w sytuacji wielokrotnej (seryjnej) kohabitacji (Smock, 2000; Johnson i in., 2002; Cobb, Larson, Watson, 2003; Rhoades, Stanley, Markman, 2009; Mortensen i in., 2012). Aż 63% osób kończy kolejny związek, jeśli wcześniej osoby te były w dwóch lub trzech związkach kohabitacyjnych. Po roku rozstaje się 50% par, których partnerzy kohabitowali co najmniej 3 razy. Osoby wiele razy kohabituujące szybciej i łatwiej podejmują decyzję o wyjściu ze związku. Wiąże się to z mniejszymi kosztami emocjonalnymi (Lichner, Qian, 2008).

Satysfakcja seksualna okazała się znacząca dla utrzymywania związku lesbijek. Im większa satysfakcja seksualna, tym większa powinność do pozostawania w związku. Wskazuje się na zależność między satysfakcją seksualną a zobowiązaniem mniejszości seksualnych kobiet (Shepler i in., 2018). Należy również zauważyć, że wysoka satysfakcja seksualna lesbijek i długi staż mogą świadczyć o zadowoleniu ze związku.

Podsumowując, należy stwierdzić, że długotrwały charakter relacji i niewielka liczba poprzednich związków wpływają korzystnie na satysfakcję seksualną, a ostatecznie na zaangażowanie w relację z partnerem. Związki lesbijek są tego dobrym przykładem.

Literatura cytowana

- Abramowicz, M. (2010). Wprowadzenie do problematyki raportu. W: M. Zima (red.), *Tęczowe rodziny w Polsce. Prawo a rodziny lesbijskie i gejowskie* (s. 7–11). Warszawa: KPH.
- Baxter, J., Haynes, M., Hewitt, B. (2010). Pathways into marriage: Cohabitation and the domestic division of labour. *Journal of Family Issues*, 31(11), 1507–1529.
- Brown, S.I., Booth, A. (1996). Cohabitation versus Marriage: A Comparison of Relationship Quality. *Journal of Marriage and the Family*, 58(3), 668–678.
- Buss, D. (2001). *Psychologia ewolucyjna*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

- Ciabattari, T. (2004). Cohabitation and housework: The effects of marital intentions. *Journal of Marriage and the Family*, 66, 118–126.
- Cobb, N.P., Larson, J.H., Watson, W.L. (2003). Development of the Attitudes about Romance and Mate Selection Scale. *Family Relations*, 52(3), 222–232.
- Cross-Barnet, C., Cherlin, A., Burton, L. (2011). Bound by children: Intermittent cohabitation and living together apart. *Family Relations*, 60, 633–647.
- Da Silva Mendes, J.C., Pereira, H.M. (2013). Monogamy and Marital Adjustment: A Study of Same Sex Couples and Different Sex Couples. *Psychology, Community & Health*, 2, 1, 1–19.
- Davis, D., Shaver, P.R., Widaman, K.F., Vernon, M.L., Follette, W.C., Beitz, K. (2006). I can't get no satisfaction: Insecure attachment, inhibited sexual communication, and sexual dissatisfaction. *Person Relation*, 13, 465–483.
- Draper, N.R., Smith, H. (1998). *Applied Regression Analysis*. Third Edition. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Duffy, S.M., Rusbult, C.E. (1986). Satisfaction and commitment in homosexual and heterosexual relationships. *Journal of Homosexuality*, 12, 1–23.
- Giddens, A. (2007). *Przemiany intymności. Seksualność, miłość, erotyzm we współczesnych społeczeństwach*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Gold, K.J., Sen, A., Hayward, R.A. (2010). Marriage and cohabitation outcomes after pregnancy loss. *Pediatrics*, 5, 125–202.
- Goldberg, A.E., Kashy, D.A., Smith, J.A. (2010). Preadoptive factors predicting lesbian, gay and heterosexual couples' relationship quality across the transition to adoptive parenthood. *Journal of Family Psychology*, 24(3), 221–232.
- Holmberg, D., Blair, K.L. (2009). Sexual desire communication, satisfaction and preferences of men and women in same-sex versus mixed-sex relationships. *Journal of Sex Research*, 46(1), 57–66.
- Huebner, D.M., Mandic, C.G., Mackaronis, J.E., Beougher, S.C., Hoff, C.C. (2012). The impact of parenting on gay male couples' relationships, sexuality and HIV risk. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 1, 2, 106–119.
- ILGA Europe. (2019). *ILGA-Europe Annual Review*, <https://www.ilga-europe.org/rainboweurope>
- Jamieson, L. (1999). Intimacy transformer? A critical look AT the "pure relationship". *Sociology*, 33(3), 477–494.
- Janicka, I. (2006). *Kohabitacja a małżeństwo w perspektywie psychologicznej*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Janicka, I. (2008). Staż wspólnego życia a satysfakcja seksualna partnerów kohabituujących. *Psychologia Rozwojowa*, 4, 37–48.
- Janicka, I. (2016). Związki kohabitacyjne. W: I. Janicka, H. Liberska (red.), *Psychologia rodziny* (s. 259–284). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Janicka, I., Szymczak, W. (2017). Kwestionariusz Zaangażowania Interpersonalnego – polska adaptacja metody. *Polskie Forum Psychologiczne*, 2, 205–218.

- Johnson, C.A., Stanley, S.M., Glenn, N.D., Amato, P.A., Nock, S.L., Markman, H.J., Dion, M.R. (2002). Marriage in Oklahoma: 2001 baseline statewide survey on marriage and divorce. *Journal of Marriage and the Family*, 62(1), 256–264.
- Julien, D., Chartrand, E., Simard, M.C., Bouthillier, D., Bégin, J. (2003). Conflict, social support and relationship quality: An observational study of heterosexual, gay male and lesbian couples' communication. *Journal of Family Psychology*, 17, 3, 419–428.
- Kamp Dush, C.M., Cohan, C.L., Amato, P.R. (2003). The relationship between cohabitation and marital quality and stability: Change Across Cohorts? *Journal of Marriage and the Family*, 65, 539–549.
- Kieran, K. (2002). Cohabitation in Western Europe: Trends, issues and implications. W: A. Booth, A.C. Crouter (red.), *Just living togeth: Implications of cohabitation on families, children, and social policy* (s. 3–32). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Kucharski, S., Rzepa, T. (2017). Samoocena i jej komponenty a satysfakcja z życia seksualnego. *Psychoseksuologia*, 3, 61–67.
- Kurdek, L.A. (2008). Change in relationship quality for partners from lesbian, gay male and heterosexual couples. *Journal of Family Psychology*, 22, 5, 701–711.
- Kwak, A. (2005). *Rodzina w dobie przemian. Matężństwo i kohabitacja*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.
- Lew-Starowicz, Z., Lew-Starowicz, M. (2014). *Homoseksualizm*. Wydawnictwo Lekarskie PZWL.
- Lichner, D.T., Qian, Z. (2008). Serial cohabitation and the marital life course. *Journal of Marriage and the Family*, 70, 861–878.
- Majka-Rostek, D. (2012). Osoby LGB w związkach intymnych. W: G. Iniewicz, M. Mijas, B. Grabski (red.), *Wprowadzenie do psychologii LGB* (s. 199–216). Wrocław: Wydawnictwo Continuo.
- Mark, K.P., Garcia, J., Fisher, H.E. (2015). Perceived emotional and sexual satisfaction across sexual relationship contexts: Gender and sexual orientation differences and similarities. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 24(2), 120–130.
- McClelland, S.I. (2013). What do you mean when you say that you are sexually satisfied? A Mied methods study. *Feminism & Psychology*, 24(1), 74–96.
- Mizielińska, J., Abramowicz, M., Stasińska, A. (2014). *Rodziny z wyboru w Polsce*. Warszawa: Instytut Psychologii Polskiej Akademii Nauk.
- Mortensen, O., Torsheim, T., Melkevik, O., Thuen, F. (2012). Adding a baby to the equation. Married and cohabiting women's relationship satisfaction in the transition to parenthood. *Family Process*, 51(1), 122–139.
- Nave-Herz, R. (2002). Wanden und Kontinuität in der Bedeutung, in der Struktur und Stabilität von Ehe und Familie in Deutschland. W: R. Nave-Herz (red.), *Kontinuität und Wandel der Familie in Deutschland* (s. 45–69). Stuttgart: Enke.
- Nomejko, A., Dolińska-Zygmunt, G. (2014). The Sexual Satisfaction Questionnaire – psychometric properties. *Polish Journal of Applied Psychology*, 12(3), 105–112.

- Peplau, L.A., Ghavami, N. (2009). The relationships of lesbians, gay men and bisexuals. W: H. Reis, S. Sprecher (red.), *The encyclopedia of human relationships*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Rhoades, G.K., Stanley, S.M., Markman, H.J. (2006). Pre-engagement cohabitation and gender asymmetry in marital commitment. *Journal of Family Psychology*, 20(4), 553–560.
- Rhoades, G.K., Stanley, S.M., Markman, H.J. (2009). Couples relations for cohabitation: Assotiations with individual well-being and relationship quality. *Journal of Family Issues*, 30(2), 233–258.
- Rhoades, G.K., Stanley, S.M., Markman, H.J. (2012). The Impact of the Transition to Cohabitation on Relationship Functioning: Cross-sectional and Longitudinal Findings. *Journal of Family Psychology*, 3, 348–358.
- Roisman, G.I., Clausell, E., Holland, A., Fortuna, K., Elieff, Ch. (2008). Adult romantic relationships as contexts of human development: A multimethod comparison of same-sex couples with opposite-sex dating, engaged and married dyads. *Developmental Psychology*, 44(1), 91–101.
- Sánchez-Fuentes, M.M., Santos-Iglesias, P., Sierra, J.C. (2014). A systematic review of sexual satisfaction. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 14(1), 67–75.
- Shepler, D.K., Smendik, J.M., Cusick, K.L., Tucker, D.R. (2018). Predictors of Sexual Satisfaction for Partnered Lesbian, Gay, and Bisexual Adults. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 5(1), 25–35.
- Smock, P. (2000). Cohabitation in the United States: An appraisal of research themes, findings and implications. *Annual Review of Sociology*, 26(1), 1–20.
- Solomon, S.E., Balsam, K.F., Beauchaine, T.P., Rothblum, E.D. (2008). Three-year follow-up of same-sex couples who had civil unions in Vermont, same-sex couples not in civil unions and heterosexual married couples. *Developmental Psychology*, 44(1), 102–116.
- Stanley, S.M., Markman, H. (1992). Assessing Commitment in Personal Relationships. *Journal of Marriage and the Family*, 54, 595–608.
- Stanley, S.M., Rhoades, G.K., Markman, H.J. (2006). Sliding versus deciding: Inertia and the premarital cohabitation effect. *Family Relations*, 55, 499–509.
- Stanley, S.M., Whitton, S.W., Markman, H.J. (2004). Maybe I do: Interpersonal Commitment and Premarital or Non-marital Cohabitation. *Journal of Family Issues*, 25(4), 496–519.
- Szlendak, T. (2015). *Socjologia rodziny*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Treas, J., Giesen, D. (2000). Sexual Infidelity Among Married and Cohabiting Americans. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 48–60.
- VanderLaan, D.P, Vasey, P.L. (2008). Mate retention behavior of men and women heterosexual and homosexual relationships. *Archives of Sexual Behavior*, 37, 572–585.

- Whitton, S., Dyar, Ch., Newcomb, M., Mustanski, B. (2018). Romantic involvement: A protective factor for psychological health in racially-diverse young sexual minorities. *Journal of Abnormal Psychology*, 127(3), 265–275.
- Winer, B.J., Brown, D.R., Michels, K.M. (1991). *Statistical Principles in Experimental Design*. Third Edition. Boston: McGraw-Hill, Inc.
- Xu, X., Hudspeth, C.D., Bartkowski, J.P. (2006). The role of cohabitation in remarriage. *Journal of Marriage and Family*, 68, 261–274.

Streszczenie. Badanie miało na celu ocenę znaczenia satysfakcji seksualnej dla zaangażowania w bliski związek emocjonalny. Analizy obejmowały także płeć, orientację seksualną, okres obecnego związku oraz liczbę wcześniejszych związków. Uczestnikami badania były osoby o orientacji homoseksualnej (230 osób badanych) i heteroseksualne (300 osób badanych). Do badań wykorzystano: ankietę socjodemograficzną, Kwestionariusz Satysfakcji Seksualnej Nomejko i Dolińskiej-Zygmunt (2014) oraz Kwestionariusz Zaangażowania Interpersonalnego (KZI) autorstwa Janickiej i Szymczaka (2017) – polska adaptacja Inwentarza Zaangażowania Stanleya i Markmana. Wyniki badań dowiodły, że długotrwały charakter związku i niewielka liczba wcześniejszych związków lub ich brak wpływają korzystnie na satysfakcję seksualną lesbijek, a ostatecznie na ich zaangażowanie w relację z partnerem. Natomiast sukcesywna kohabitacja ma negatywny wpływ na stabilność związku, co zaobserwowano u homoseksualnych mężczyzn i osób heteroseksualnych. Omówiono potencjalne procesy leżące u podstaw tych ustaleń.

Słowa kluczowe: satysfakcja seksualna, zaangażowanie, orientacja seksualna

Data wpłynięcia: 9.03.2020

Data wpłynięcia po poprawkach: 21.09.2020

Data zatwierdzenia tekstu do druku: 30.09.2020